

HØRINGSNOTAT FRA

STIFTELSEN RADARVEIEN, STIFTELSEN HOLMENKOLLEN DAGSENTER OG BOLIGER OG STIFTELSEN RAGNA RINGDALS DAGSENTER

LEVEKÅR OG TILTAK FOR MENNESKER MED UTVIKLINGSHEMMING

INNLEDNING OM HØRINGSNOTATET

Vår beskrivelse gir et uttrykk for levekårssituasjonen for en stor gruppe personer med utviklingshemming. Vi tar utgangspunkt i de som har et tilbud ved Stiftelsen Radarveien (SR), Stiftelsen Holmenkollen dagsenter og Boliger (HD&B) og Stiftelsen Ragna Ringdals Dagsenter (SRRD). Vi vil her si hva vi mener er «normalisering» av levekår ved å gi en beskrivelse av hvem disse personene er og hvordan funksjonsnivået er. Vi vil også si noe om hvilke tilbud disse menneskene får hos oss samt hvordan deres rettigheter er.

Vi ser av notatet fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet at høringen skal legge vekt på områdene barnehage, utdanning, bolig, arbeid, fritid og helse. Vi mener det er svært viktig og understøtte nødvendigheten av å legge stor vekt på området «dagsenter» i denne levekårsundersøkelsen. Som notatet sier har 48 % av samtlige mennesker med utviklingshemming over 16 år et tilbud ved et dagsenter.

BRUKERE OG BEBOERE

Ved Stiftelsen Radarveien, Stiftelsen Holmenkollen dagsenter og Boliger og Stiftelsen Ragna Ringdals Dagsenter har 170 voksne personer sitt daglige aktivitets- opplæring og treningstilbud. Ved Holmenkollen dagsenter og boliger har fem barn sin bolig og tolv familier sin avlastning. Stiftelsen Radarveien gir avlastningstilbud til ti familier i Oslo fordelt på fire plasser.

De fleste personer vi gir tilbud til har, ved siden av sin utviklingshemming, store sammensatte funksjonshemminger. Vi kan nevne sansetap, fysiske funksjonshemminger, epilepsi og autisme. Alle har omfattende bistandsbehov.

Overordnet mål ved stiftelsene er å gi brukerne et meningsfylt og stimulerende dagtilbud, som bidrar til utvikling hos den enkelte. Dagsentertilbud er arbeidsplassen for ca. halvparten av voksne mennesker med utviklingshemming i Norge.

Livskvalitet og trivsel står i sentrum i arbeidet og det legges stor vekt på å tilrettelegge ulike aktiviteter og arbeidsoppgaver, uansett funksjonshemming og hjelpebehov. Her kan nevnes vannaktiviteter i oppvarmet basseng, fysioterapi, rideterapi, ergoterapi, ulike former for kommunikasjonstrening, musikkterapi, produksjon av stearinlys, såpe, papir og fyringsved. Flere av aktivitetene skjer ved hjelp av avansert bryterteknologi, da brukeren selv ellers ikke vil kunne mestre aktiviteten. **Samtlige** brukere har individuelle tilrettede planer for tilbudet med utgangspunkt i ønsker og behov.

Aktivitet gir meningsinnhold i livet! For mennesker med utviklingshemming samt store sammensatte funksjonshemminger er det nettopp aktivitet ved et dagsenter som gir struktur i hverdagen og kan likestilles med det vi andre kaller arbeid.

DAGSENTRER

Alle tre dagsentra er organisert som ideelle stiftelser og drives på lik linje med offentlige tjenester. Vi har i mange tiår tatt initiativ og drevet ulike aktiviteter innenfor helse- og omsorg for mennesker med utviklingshemming i Oslo. Stiftelsen Ragna Ringdals Dagsenter har i år 60 års jubileum, Stiftelsen Radarveien har gitt tilbud i 40 år og Holmenkollen Dagsenter og Boliger i 49 år. Vi har med andre ord lang erfaring i det arbeidet vi utfører.

Samtlige virksomheter driftes med godt kvalifisert personalstab hvor størsteparten har helse- og sosialfaglig høyskole. Det arbeides målrettet og metodisk ut fra hver enkelt brukers behov. Alle virksomheter har ulike aktivitetsrom, sanserom, gymnastikksaler, rom for taktil stimulering og fysioterapi samt grønne uteområder. Radarveien har eget oppvarmet basseng. Ragna Ringdals Dagsenter og Holmenkollen dagsenter og Boliger kjøper tid ved byens bassenger.

Tilbudet er skreddersydd for hver enkelt. Samtlige av våre stiftelser er tilrettelagt for at brukerne skal ha trygge og funksjonelle aktiviteter. Vi har også det utstyr og de hjelpemidler som er nødvendig for at brukerne skal ha et forsvarlig utbytte av aktivitetene. Vi er derfor sikre på, at å gi et dagtilbud på lik linje med det som vi beskriver, er det beste og mest riktige tilbud til mennesker med utviklingshemming som faller utenfor arbeidsmarkedseten.

BOLIG

Barneboligen ved Holmenkollen dagsenter og boliger er tilrettelagt for fire barn med multifunksjonshemming og gir et helhetlig bo- og omsorgstilbud, som er hjemlet under lov om sosiale tjenester. Barneboligen skal være et trygt og god hjem, der ferdighetene og behovene til hvert enkelt barn står i fokus. Alle barna går i barnehage eller skole på dagtid. På ettermiddagene og i helgene følges det opp med trenings- og fritidsaktiviteter.

AVLASTNING

Holmenkollen dagsenter og boligers avlastningstilbud, gir avlastning til familier med hjemmeboende barn og ungdommer med utviklingshemming. Det gis avlastningstilbud til fem barn pr. døgn. To av plassene er tilrettelagt for bevegelseshemmede. I tillegg er det en kriseplass.

Radarveien avlastning gir tilbud til ti familier i Oslo fordelt på fire plasser.

Avlastningsboligene har som mål å ivareta daglige omsorgsoppgaver, skape en følelse av faktisk tilhørighet, deltagelse og muligheter for læring, med utgangspunkt i den enkeltes behov og forutsetninger.

RETTIGHETER

Utviklingshemmede har, som høringsnotatet sier, ikke lovfestet individuell rett til dagtilbud/aktivitetstilbud. Det virker allikevel som det er stor enighet i notatet at arbeid og aktivitet gir et meningsinnhold i livet, struktur i hverdagen og et positivt selvbilde.

Normale levesett for «våre» mennesker med utviklingshemming er ikke varig tilrettelagt arbeid (VTA) eller ordinært arbeid, i den mening vi legger i dette.

I punkt 13 sier notatet: «Det er et offentlig ansvar å fremme helse og forebygge sykdom og sikre nødvendig helse- og omsorgstjenester til hele befolkningen.» «Tjenestetilbud skal så langt som mulig være helhetlig og tilpasset den enkelte.»

Vi hører stadig om mennesker med utviklingshemming samt store sammensatte funksjonshemminger som tilbringer hverdager og helger i bolig, og som derved ikke har dagaktivitet.

Vi mener det er på høy tid at dagtilbud blir en lovfestet rettighet. Det må ikke være slik at det er opp til en kommune eller bydel om en person med utviklingshemming skal ha et tilbud ved et dagsenter eller annet arbeidstilbud.

ANBUDSUTSATTE TJENESTER TIL ENKELTSTÅENDE MENNESKER

Notatet nevner ingen ting om hvordan et menneske med utviklingshemming *skal få* et nødvendig tilbud, for eksempel på et dagsenter. Det sier ingen ting om at kjøp av helse- og sosialtjenester, noe som faktisk forekommer.

Våre tre virksomheter har godkjent rammeavtale med Oslo kommune (2010-2012 med mulighet for opsjon 3 år) etter åpen anbudskonkurranse i 2009. Vi er nå i første år av opsjon. I tillegg til rammeavtale legger Oslo kommune tilbud til den enkelte utviklingshemmede ut på anbud. Som kjent er det offentlige anskaffelsesregelverket primært rettet mot å skaffe det mest økonomisk fordelaktige tilbudet. Ved anbud i Oslo teller som regel kvalitet 50 % og pris 50 %, noe som betyr at prisen blir avgjørende.

Notatet bruker ofte ordene likestilling, like muligheter, like rettigheter, brukermedvirkning, trygghet, valgfrihet, medvirkning og selvbestemmelse. Er dette kun store ord sett i forhold til virkeligheten?

Det er lite som taler for at anbudsutsettelse gir personer med utviklingshemmede tjenester på lik linje med andre personer. Det er også vanskelig å se at grunnleggende verdier som trygghet, respekt, individuelle hensyn, valgfrihet og selvbestemmelse stemmer med dette.

SLUTNING

Det er urealistisk å ha som mål at samtlige voksne mennesker med utviklingshemming skal ha et arbeid, ordinært eller VTA. Ikke alle kan integreres i arbeidslivet. For disse voksne menneskene vil en lovpålagt og tilrettelagt plass på et dagsenter være det beste alternativet.

Notatet «Levekår og pågående tiltak for personer med utviklingshemming» stemmer lite overens for en stor gruppe mennesker, med den virkelighet vi kjenner. Det er et faktum at 48 % av alle voksne mennesker med utviklingshemming har et tilbud ved et dagsenter. Vi mener dette er et av de viktigste tilbudene voksne mennesker med utviklingshemming samt store sammensatte funksjonshemminger har i dag.

Våre brukere er avhengig av bistand gjennom hele livet. De vil aldri være i stand til å drive egen TV produksjon eller delta i morsomme TV-serier, delta i debatter eller være styremedlemmer, slik det nevnes i notatet. De kan rett og slett ikke delta fullt ut på alle livets områder - selv om det treffes hensiktsmessige tiltak. Enkelte må ha flere personer tett på seg hele dagen for ikke å skade seg selv eller andre. Slik det kreves i **Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester, kapittel 9** «*Rettsikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming. Hvor formålet med reglene i dette kapitlet er å hindre at personer med psykisk utviklingshemming utsetter seg selv eller andre for vesentlig skade og forebygge og begrense bruk av tvang og makt.*

Tjenestetilbudet skal tilrettelegges med respekt for den enkeltes fysiske og psykiske integritet, og så langt som mulig i overenstemmelse med brukerens eller pasientens selvbestemmelsesrett.

Ingen skal behandles på en nedverdiggende eller krenkende måte.»

Vi mener valgfrihet og selvbestemmelse er to verdier som bør gjelde alle mennesker i Norge. Så lenge tilbud til enkeltstående mennesker noen steder i Norge blir anbudsutsatt gjelder ikke dette i dagens samfunn.

Vi ber om at det blir tatt hensyn til dette høringsnotatet.

Stig Sætre
Daglig leder SRRD

Birgit Weyergang Nielsen
Daglig leder SR

Ann Iren Skogen
Daglig leder H D & B

Solveig Klinkenberg
Ass.daglig leder SRRD

Lill Hege Nystuen
Ass.daglig leder SR

Heidi Chauviere
Ass.daglig leder HD & B